

Durven praten over de dood

Palliatieve zorg is geen levensbeëindiging, wel zorg bij pijn en lijden

- ▶ Tien jaar palliatieve zorg-eenheid in UZ Leuven
- ▶ Aandacht voor stervenden is eveneens geneeskunde

Tom HEYLEN

Een verpleegkundige brengt ons naar het daglokaal van de palliatieve zorgeenheid van de Universitaire Ziekenhuizen Leuven, eenvoudig en huiselijk ingericht. We wachten er op Paul Clement, verantwoordelijke arts van de eenheid. Een vrouw komt binnen met een broodje en frisdrank. „Stoort het, als ik me hier even bijzet? Ik wil even weg uit de kamer.” De dame heet Ann. Ze wil weten wie wij zijn. **KERK & leven** blijkt geen onbekende.

Ann: „Sinds half augustus verblijft mijn moeder hier. Hervalen na zware chemotherapie en na acht maanden goed te zijn geweest. Genezen kon niet meer en thuis was het niet langer houdbaar voor mijn vader”, over-schouwt ze de laatste weken. „Gelukkig kwam hier snel een kamer vrij. Mijn moeder is hier geen nummer, geen enkel verzoek is hier te veel. Kortom, ze hebben hier een schat aan ervaring met het omgaan met het levenseinde.”

Intussen is Paul Clement er ook. „De focus ligt hier niet op het ziektebeeld. Machteloosheid en eenzaamheid veroorzaken meer pijn en lijden dan de lichamelijke klacht. Als genezen niet meer kan, laten we de patiënt en zijn omgeving niet in de steek. Palliatieve zorg is meer dan naastenliefde. Het is een volwaardige vorm van geneeskunde.”

Het wegnemen van lichamelijke klachten doet de geest herademen en rust keert weer. © Hugo Maris

„Als arts hebben we de taak te doen wat we kunnen voor de patiënt”, benadrukt Clement. „Daarbij moeten we ook oog hebben voor de patiënt. In die visie verdient deze eenheid zeker een plaats. Dankzij een gezegend team van verpleegkundigen – allen kozen ervoor hier te mogen werken – en andere medewerkers worden patiënten op het einde van hun leven zelfs weer beter door onze manier van omgaan met hen. Hier wordt alles bespreekbaar, ook het naderende levenseinde.”

Diane Vandepoel, verpleegkundige in de eenheid, schuift even bij. „Vergelijk ik deze afdeling met de dienst waar ik vroe-

ger werkte, dan is het hier minder druk. Voor familie en patiënt wordt het snel duidelijk dat sterven geen strijd hoeft te zijn. Door het wegnemen van lichamelijke

„In de palliatieve eenheid wordt snel duidelijk dat sterven echt geen strijd hoeft te zijn”

klachten krijgt de spirituele pijn meer aandacht en zien we de rust in hun leven weerkeren.”

Tweehonderd opnames telt de palliatieve eenheid jaarlijks. Ge-

volg: het personeel kan bogen op een rijke ervaring. „Die ervaring is trouwens tastbaar”, weet Diane. „We vormen een hecht team en voelen veel meer aan wat leeft bij patiënt en familie in vergelijking met tien jaar geleden. Sterven is een van de intiemste momenten van het leven. Sommige patiënten vertrouwen ons hun mooiste en soms ook moeilijkste levensmomenten toe. Ook voor ons niet altijd makkelijk, soms zelfs ronduit confronterend. Als een vrouw van mijn leeftijd hier haar laatste dagen doorbrengt, weegt dat extra zwaar. Ik kom dan mezelf wel eens tegen, maar met collega's bij wie ik dan terecht kan, wordt het draaglijk.”

‘Geloof komt hier ter sprake’

Lucas Lissnijder was er als pastor van UZ Leuven tien jaar geleden bij, toen de palliatieve zorgeenheid een volwaardige afdeling werd. Hij is sinds die tijd wekelijks anderhalve dag aanwezig op de dienst. Op andere momenten kan hij of één van zijn collega's worden opgeroepen.

„Vooral de aanpak hier valt me op. In een andere ziekenhuisafdeling is er altijd hoop op genezing”, merkt Lissnijder op. „In deze afdeling niet meer, en dus is de zorg anders, soms misschien zelfs menselijker. Dit maakt andere gesprekken mogelijk. De palliatieve is voor mij de enige afdeling waar ik kennismaak met elke patiënt. Snel voel ik aan of het geloof ter sprake kan komen. Het komt hier meer ter sprake dan elders.”

„Toch valt het me op hoe moeilijk het is om te praten over de dood. Afscheid nemen van het leven is iets zeer persoonlijks. Stervenden tasten af wat kan, en dan komt veel los en wordt veel mogelijk. Soms durven we tijdens een ziekenzalving uitdrukkelijk aan de kleinkinderen vragen: ‘Wat zou je oma of opa nog willen vertellen?’ Dit ritueel is veelal een sterk moment voor patiënt en familie, waarna vaak nog mooie intieme gesprekken volgen.”

‘Ik zie eens iemand en kan een keer lachen’

Gezinszorgers van Familiehulp komen al zestig jaar koken, wassen, boodschappen doen én grapjes maken

Jozefien VAN HUFFEL

Marie-Ange zit in de zetel en leest. *Dertien koningshuizen in beeld*. In de keuken roert Marnik in de potten, een handdoek nonchalant over de schouder. Het lijkt een normaal huiselijk tafereel, maar de witte jas van Marnik verradt hem. Via Familiehulp helpt hij of zijn collega elke dag twee uur bij Marie-Ange De Meyer. Zo kan ze

thuis blijven, ook al is ze slecht te been en praat ze moeilijk.

„Mevrouw De Meyer wordt gewassen en gekapt. We koken, doen boodschappen, helpen bij financiële verrichtingen. Ik doe het zoals ik het thuis zou doen”, vertelt Marnik. Marie-Ange knikt: „Ik moest hem niet hebben: een man! Maar alles is perfect.” Marnik schept eten op een bord, om straks op te warmen. „Maak ik nog even het bed?”

Dolf en Maria wonen vijftig jaar in hun flat, maar vorig jaar kwam Maria ten val. Sindsdien heeft ze last van haar rug, en ook werd in het ziekenhuis beginnende dementie vastgesteld. „En ik ben ook maar een halve meer, want ik heb een slechte knie”, knipoogt Dolf. Marnik trekt naar het wassalon met de mand die Dolf heeft klaargezet. Familiehulp komt hier twee keer wekelijks. „Ze helpen in de keuken, geven ons een lift of strijken”, vertelt Dolf. „En als er niets te doen is, kunnen ze helpen met opruimen.”

Elke dag werkt Marnik drie huishoudens af. „Tachtig procent van de klanten is bejaard. Daarnaast komen we bij jongere mensen met psychiatrische of lichamelijke problemen, en doen we aan kraamzorg”, zegt hij. „Het moeilijkste is dat we binnendringen in het intieme van de huiskring. De mensen moeten uitleggen waar alles staat. In de keuken gaat dat, maar ze moeten ook aanvaarden dat we in de kleerkasten zitten voor was en strijk.” Dolf knikt. „Ik vond dat niet lastig, mijn vrouw een beetje. Maar met Marnik kon ze het direct vinden.”

Mevrouw Morel, vaste klant van Familiehulp sinds 1998, is vandaag Marniks laatste adres. „Als wij op vrijdagavond de deur achter ons dicht trekken ziet zij niemand meer tot maandagochtend”, legt hij uit. „Is het goed dat ik mijn boterhammen hier opeet, Marghareta Paula Clementina?”

Ze wordt het liefst bij haar volledige naam genoemd, zo blijkt, en dat doet Marnik met een knip-

oog. „Ik ben blij dat ik iemand zie, en eens kan lachen, want hele dagen alleen, dat steekt tegen”, vertelt mevrouw Morel. Ze is verzot op kaarten, en soms vindt Marnik tussen de boodschappen en de was wel eens de tijd om dat te doen. Elke vrijdag eten ze samen frietjes, en op elke kerke-

lijke feestdag brengt Marnik de communie mee. Dienst aan huis, gekruid met een grapje naar de smaak van elke klant en waar nodig een stukje diaconie. Is dat het recept dat Familiehulp al zestig jaar doet draaien?

Meer info www.familiehulp.be.

Marnik trekt naar het wassalon met de was van mevrouw Morel. „Je zult er je werk mee hebben, hoor!” © Jozefien Van Huffel

Advertentie

GOEDKOOPSTE in zijn assortiment

Everyday toilet papier
4 lagen 6 rollen
150 vellen per rol.

€ 1,87

colruyt
laagste prijzen

In dit assortiment
GOEDKOOPSTE
Per stuk